

ВІДРОДЖЕННЯ І ЕФЕКТИВНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА НА ІННОВАЦІЙНІЙ ОСНОВІ

Т.Я. Іваненко, кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський державний аграрний університет

Серед основних причин збитковості молочного скотарства є стримування розвитку галузі кормовиробництва. Матеріально-технічна база не відповідає сучасним вимогам. Нестача техніки, її зношеність і низька якість призводять до порушення технології вирощування кормових культур.

Ключові слова: *продуктивність і надійність процесів механізації, польве кормовиробництво, об'ємні корми.*

Постановка проблеми. Визначальним фактором ефективного функціонування молочної галузі є виробництво кормів. На жаль, рівень забезпеченості основними виробничими засобами аграрних формувань складає **60%** від нормативної потреби, а знос їх **50%** і більше. Нестача техніки, її зношеність і низька якість призводять до порушення технології вирощування, оптимальних строків проведення робіт, збільшення їх тривалості від **5 – 6 днів до 30 днів**, що призводить до значних втрат кормів, або зменшення їх продуктивної дії в **2 – 3 рази** (при збиранні трав на сіно чи сінаж).

У сучасних умовах господарювання важлива роль у вирішенні таких проблем повинна належати інноваціям. Адже тільки за допомогою інноваційного підходу можна розірвати коло виробничих, ресурсних, технологічних обмежень, закласти таку модель аграрної економіки, яка послужить основою для постійного підвищення конкурентоспроможності галузі через ефективне економічне зростання [1].

Аналіз публікацій. Непростій ситуації, яка склалася у вітчизняному молочному скотарстві, приділяється увага багатьох фахівців [1,3,5]. Аналіз існуючих методологічних і методичних підходів вирішення проблем економічної ефективності галузі кормовиробництва, від якої залежить розвиток молочного скотарства, свідчить, що чисельні аспекти проблеми є недостатньо вивченими, зокрема недостатньо опрацьовано методи заготівлі й приготування кормів, а також резерви підвищення ефективності зазначених операцій.

Мета і методика досліджень. Метою дослідження є опрацювання економічних та організаційно-технологічних резервів підвищення економічної ефективності виробництва, заготівлі, приготування і використання кормових ресурсів з метою підвищення ефективності ведення молочного скотарства. Методологічною основою статті є методологічні й дослідницькі праці вітчизняних та зарубіжних учених з актуальних питань ефективного функціонування молочного скотарства на інноваційній основі.

Виклад основного матеріалу. Низький рівень технічного забезпечення польового кормовиробництва більшості аграрних формувань не сприяє своєчасному й якісному виконанню технологічних операцій з виробництва різноманітних видів кормів. Особливо не вистачає якісної техніки для збирання врожаю кормових культур і заготівлі певних видів кормів (сіна, сінажу, силосу та зеленої маси).

Збирання і заготівля грубих кормів шляхом їх підбору і пресування має значні переваги порівняно з традиційними способами, які використовуються в переважній більшості господарств Миколаївської області. В першу чергу підвищується якість кормів, значно зменшуються їх втрати. Спресований корм є зручнішим для транспортування, добре зберігається і при зберіганні має у 2 – 2,5 рази менший об'єм.

На сьогодні в Україні для заготівлі грубих кормів (сіна і соломи) використовують поршневі прес-підбирачі високого тиску, рулонні преси та преси для виготовлення малогабаритних тюків соломи і, особливо, сіна з багаторічних бобових трав. Найбільш відомими вітчизняними виробниками цієї техніки є комунальне підприємство "Київтрактородеталь" (випускає рулонний прес-підбирач ППР-110) та відкрите акціонерне товариство "Ірпіньмаш", що сьогодні вже виробляє два рулонних прес-підбирачі – ПР – 1,2 і ПРП – 750М, а також цим підприємством розроблено прес-підбирач ППТ – 1,6 для формування малогабаритних тюків. Продуктивність останнього має бути 8,9 тонн на годину, що у 2,3 рази і на 27,1% більше ніж у марку ПР – 1,2 і ПРП – 750М [1].

Як свідчать проведені науковцями УкрНДІПВТ ім. А. Погорілого дослідження, за продуктивністю і надійністю процесів механізації збирання рулонів із поля та їх укладання на збері-

гання рулонні преси мають перевагу, але з технологічної точки зору (втрати листя під час пресування, позбавлення самозігрівання та пліснявіння, роздавання тваринам тощо) тюкові (поршневі) преси виглядають більш ефективнішими.

Існуючі технології заготівлі силосу та сінажу в Україні передбачають консервування зеленої маси кормових культур у траншейних спорудах або у наземних буртах. При цьому під час консервування, зберігання та роздачі готового силосу або сінажу тваринам втрачається від **30 до 50%** цих кормів. Не завжди високою є якість цих видів соковитих кормів.

Доцільним є впровадження більш прогресивних і ефективних технологій заготівлі й зберігання кормів у довгих поліетиленових пакетах (рукавах) і в рулонах, обгорнутих плівкою, використання яких робить процес заготівлі кормів доволі екологічним і практично виключає втрати кормів при зберіганні та згодовуванні їх тваринам.

Досвід використання стаціонарного обладнання фірми "Аг-Баг" (США) для консервування кормів у довгих поліетиленових пакетах марки "Аг-Баггер G 7000 Europe" в Україні свідчить про значне зменшення втрат кормів при закладці і зберіганні з **20-25%** (при закладці у наземні траншеї) до **2-10%**. Порівняння витрат на одну тонну готового корму за технологією закладки у наземні траншеї й у довгі поліетиленові пакети за технологією фірми "АГ-Баг" свідчить про зменшення витрат за останньою технологією у **1,5** рази, враховуючи і зменшення втрат корму.

Вищезгадана фірма виробляє також обладнання для консервування кормів у довгих поліетиленових пакетах марки СТ 5 для відносно невеликих фермерських господарств. Продуктивність його – **30–40** тонн за годину. Обсяг консервування сировини кормових рослин, за якого робота обладнання стає рентабельною – **5000** тонн.

Лабораторні аналізи, виконані УкрНДЦПВТ, показали, що силос, який зберігався у довгих поліетиленових пакетах, належить до **1-го** класу, має приємний запах і низьку кислотність. Розрахунки, виконані німецькими вченими, показали, що загальні витрати на консервування **1** тонни зеленої маси у довгих поліетиленових пакетах на **7%** менше, ніж при силосуванні у наземних траншеях. Таке обладнання окуповується

за один рік за рахунок уникнення втрат кормів при зберіганні за умови заготівлі консервованих кормів в обсягах не менше **15000** тонн.

Обладнання для консервування у довгих поліетиленових пакетах у Європі виробляють декілька фірм, але найприйнятнішими за ціною є агрегати АМІТУ чеської фірми АО ZEMAS AG марки SPM-10, які дуже добре показали себе в агрофірмі "Шахтар" (м.Слов'янськ Донецької області). Середня продуктивність силосування кормових рослин складала **132** тонни за годину.

На нашу думку, для широкого впровадження нової прогресивної технології консервування кормів в Україні доцільно створити спільне українсько-американське або українсько-німецьке підприємство з виробництва обладнання фірми "Аг - Баг".

За розрахунками науковців Національного наукового центру "Інститут механізації та електрифікації сільського господарства" (надалі – ННЦ "ІМЕСГ"), у структурі виробленої тваринницької продукції питома вага продукції скотарства складає до **70%**. У структурі раціону великої рогатої худоби з метою зменшення виробничих витрат доцільно включати до **80-90%** від загальної кількості стеблові (об'ємисті) корми (сіно, сінаж, силос та зерносінаж тощо), які за собівартістю виробництва у **3-5** разів дешевші за концентровані. Загальновідомо, що у структурі собівартості виробництва молока питома вага кормів займає до **55-60%**. Звідси, зменшення собівартості виробництва вказаних кормів на **2%** за однакових інших умов призводить до зменшення собівартості виробництва молока на **1,0-1,5%** [3].

Науковими співробітниками ННЦ "ІМЕСГ" за останні роки розроблено і запропоновано до впровадження нові енергозощаджуючі технології і засоби для заготівлі стеблових кормових культур, що дозволяють зменшити вартість кормозбиральної техніки, приведені витрати на її експлуатацію і підвищити функціональні можливості техніки та якість заготовлених кормів.

Заслуговує на увагу нова технологія заготівлі сіна переобладнаним підбирачем-подрібнювачем валків трав, створеним на базі поширених прес-підбирачів тюків ППЛ-Ф-1,6 "Киргиз-

стан" і німецької серії Є – 450. Довжина подрібнених частинок сіна складає 13 –15 см, а маса подрібненого сіна механізовано розподіляється худобі серійним кормороздавачем КТУ-10А. Приведені витрати на підбирання і роздачу подрібненого сіна худобі в порівнянні з існуючими технологіями заготівлі сіна у тюки або рулони зменшуються в 1,4 – 2,8 рази. Таку ж технологію можна застосовувати і для заготівлі сінажу. При цьому порівняно із застосуванням кормозбирального комбайну КСК-100А матеріальні витрати також зменшуються вдвічі-втричі через меншу ціну запропонованого комплексу машин. Вартість переобладнання прес-підбирачів – 3000 грн

Науковці та конструктори ННЦ "ІМЕСГ" запропонували сільськогосподарським товаровиробникам розроблену високопродуктивну з розширеними функціональними можливостями ротаційну косарку, яка в разі потреби протягом години може бути переобладнана у ротаційні граблі. Вона може агрегатуватися з наявними в господарствах поширеними енергетичними засобами, у тому числі і зернозбиральними комбайнами.

Проведені науковцями ННЦ "ІМЕСГ" дослідження економічності використовуваних технологій заготівлі якісно подрібненого кукурудзяного силосу виявили, що найбільш економічною є технологія із застосуванням силосного причіпного комбайна КСС – 2,6 (яких в Україні налічується до 7000 одиниць) з встановленням доподрібнювальним пристроєм конструкції ННЦ "ІМЕСГ".

Продуктивність цього комбайну після модернізації (так званий дослідний варіант) збільшилася порівняно з такими ж причіпними комбайнами КПП-Ф-30 та КПП – 2,4 відповідно на 35,1% та у 2,9 рази. Сума прямих експлуатаційних витрат з розрахунку на 1 тону заготовленої зеленої маси за використання модернізованого КСС – 2,6 менше відповідно до названих причіпних комбайнів (КПП-Ф-30 та КПП – 2,4) на 1,09 і 2,4 грн, або у 1,5 і 2,1 рази. Приведені витрати з розрахунку на 1 тону заготовленої зеленої маси модернізованим комбайном КСС – 2,6 менше, ніж за використання комбайнів КПП-Ф-30 та КПП – 2,4 відповідно у 1,6 та у 2,9 рази.

Крім того, ННЦ "ІМЕСГ" готовий на замовлення сільськогосподарських підприємств переобладнати кукурудзозбиральні комбайни "Херсонєць – 200" на кормозбиральні безпосередньо

у господарствах (як залишаючи при цьому кукурудзозбиральну технологічну частину, так і без неї), а витрати на модернізацію одного комбайну складуть 15 тис. грн.

Висновки. Подальший розвиток молочного скотарства з метою забезпечення успішного функціонування і конкурентоспроможності продукції на внутрішньому й зовнішньому ринках варто здійснювати на основі впровадження у виробництво інновацій.

Зрозуміло, що без дієвої підтримки державою національних наукових центрів Української академії аграрних наук, у тому числі і ННЦ "ІМЕСГ", а також підприємств сільськогосподарського машинобудування і споживачів їх продукції – сільськогосподарських підприємств, питання забезпечення останніх дуже потрібною відносно дешевою і високопродуктивною та надійною кормозбиральною технікою неможливо вирішити.

Література:

1. Демчак І. Д. Ситуація в аграрному секторі економіки та заходи Уряду щодо державної підтримки розвитку АПК / І. Д. Демчак // Економіка АПК. — 2005. — № 11. — С. 12—19.
2. Рулонна технологія заготівлі сінажу із трав / В. П. Жуков, М. Ф. Кулик, А. В. Грицун та ін. // Корми і кормовиробництво. — 2001. — Вип. 47. — С. 246—248.
3. Карпенко М. Інновації механізації заготівлі та приготування кормів / М. Карпенко // Пропозиція. — 2004. — № 7. — С. 91—95.
4. Карпенко М. Перспективна технічна політика в галузі механізації заготівлі стеблових кормів в Україні / М. Карпенко // Пропозиція. — 2012. — № 5.
5. Світлишин І. І. Місце інноваційних процесів на сільськогосподарських підприємствах / І. І. Світлишин // Економіка. Управління. Інновації. — 2010. — № 2 (4).
6. Чабан В. Г. Інновації як умова підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору / В. Г. Чабан // Економіка АПК. — 2006. — № 7. — С. 68—72.